

AXEL MUNTHE

KNIHA
O ŽIVOTE
A SMRTI

AXEL MUNTHE

KNIHA
O ŽIVOTE
A SMRTI

Vydal Slovenský spisovateľ, a. s.
Miletičova 23, 821 09 Bratislava 2
E-mail: info@slovenskyspisovatel.sk
www.slovenskyspisovatel.sk
Zodpovedná redaktorka Anna Pokorná
Prvé vydanie
Tlač FINIDR, s. r. o., Český Těšín

Z anglického originálu Axel Munthe: The Story of San Michele,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve John Murray (Publishers), London 2004,
preložila Lenka Cinková.

First published in Great Britain in 1929 by John Murray
(Publishers), a division of Hodder Headline.

Copyright © Axel Munthe 1929
All rights reserved
Translation © Lenka Cinková 2024
Cover Design © Barbara Baloghová 2024
Cover Photo © Shutterstock
Slovak Edition © Slovenský spisovateľ, Ltd, 2024

ISBN 978-80-220-2494-5

Ce n'est rien donner aux hommes
que de ne pas se donner soi-même.

AXEL MUNTHE

I

MLADOSŤ

Vyskočil som zo sorrentskej plachetnice na malú pláž. Krdle dobronzova opálených chlapcov sa hrali medzi prevrátenými člnmi a kúpali sa v príboji, starí rybári s frýgickými čiapkami sedeli pred prístreškami na člny a opravovali si siete. Oproti prístavisku stálo zo šesť osedlaných somárov s kyticami kvetov v uzdách, okolo nich švitoril a spieval rovnaký počet dievčat so striebornou spadellou v čiernych vlasoch a červenou šatkou uviazanou okolo pliec. Drobná oslica, ktorá ma mala odniesť na Capri, sa volala Rosina, a dievčina sa volala Gioia. Z jasných čiernych očí jej žiarila iskrivá mladosť, pery mala červené ako koralový náhrdelník okolo krku a zdravé biele zuby sa jej pri veselom smiechu leskli ako rad perál. Povedala, že má pätnásť rokov, a ja som povedal, že som mladší ako kedykoľvek predtým. Ale Rosina je stará, è antica, dodala Gioia. Skĺzol som teda zo sedla a nenáhľivo som vykročil po kľukatej ceste hore do dediny. Predo mnou s vencom na hlave a bosými nohami ako mladá bakchantka tancovala Gioia, za mnou sa na pôvabných čiernych kopýtkach so sklonenou hlavou a zvesenými ušami knísala hlboko zamyslená Rosina. Nemal som čas premýšľať, hlavu mi zapíňal

nadšený údiv a srdce radosť zo života, svet bol nádherný a ja som mal osemnásť rokov. Stúpali sme cez kríky ginestry a rozkvitnutej myrty a zo sladko voňajúcej trávy na nás sem-tam vykúkali ľúbezné hlávky rôznych malých kvietkov, aké som v krajine Linného nikdy nevidel.

„Ako sa volá tento kvet?“ opýtal som sa Gioie. Vzala mi ho z ruky, s láskou naň pozrela a odvetila: „Fiore!“

„A tento?“ Zadívala sa naň s rovnakou nežnou pozornosťou a odvetila: „Fiore!“

„A ako sa volá tento?“

„Fiore! Bello! Bello!“

Natrhala kyticu voňavej myrty, no nechcela mi ju dať. Vraj je pre San Costanza, patróna ostrova Capri, ktorý je celý z čistého striebra a urobil už veľa zázrakov. San Costanzo, bello, bello!

Dlhý rad dievčat s kusmi tufu na hlavách k nám pomaly kráčal ako vznešený sprievod karyatíd z Erechteionu. Jedno sa na mňa priateľsky usmialo a strčilo mi do ruky pomaranč. Bola to Gioina sestra a ešte krajšia ako ona, pomyslel som si. Áno, doma je ich osem súrodencov a dvaja sú in paradiso. Ich otec išiel loviť koraly do „Barbarie“, pozri, aký krásny náhrdelník mi práve poslal, che bella collana! Bella! Bella!

„Aj ty si bella, Gioia, bella, bella!“

„Áno,“ odvetila.

Potkol som sa o kus zlomeného mramorového stĺpa. „Roba di Timberio!“ vysvetlila Gioia. „Timberio cattivo, Timberio mal’occhio, Timberio camorrista!“¹ Odpľula si na mramor.

---

¹ Niekdajší rímsky cisár Tiberius, ktorý strávil posledných jedenásť rokov života na ostrove Capri a na perách jeho obyvateľov naďalej žije pod menom Timberio.

„Áno,“ prisvedčil som, keďže som mal stále v živej pamäti Tacita a Suetonia. „Tiberio cattivo!“

Vyšli sme na hlavnú cestu a dorazili na piazzu, kde pri múriku s výhľadom na marinu stálo niekoľko námorníkov, pred osteriou dona Antonia sedelo zopár ospalých Caprijčanov a niekoľko kňazov prudko gestikulovalo v živom rozhovore na schodíkoch pred kostolom: „Moneta! Moneta! Molta moneta. Niente moneta!“ Gioia odbehla pobožkať ruku donovi Giacintovi, bol to jej spovedník a un vero santo, hoci tak nevyzeral. Chodí na spoveď dvakrát za mesiac, ako často chodím ja?

Vôbec!

Cattivo! Cattivo!

Povie donovi Giacintovi, že som ju pod citrónovníkmi pobožkal na líce?

Pravdaže nie.

Prešli sme cez dedinu a zastali pri Punta Tragara.

„Vyleziem na tamtú skalú,“ vyhlásil som a ukázal som na najstrmší z troch faraglioni, čo sa ligotali dolu pod nami ako ametysty. Gioia však bola presvedčená, že sa mi to nepodarí. Rybára, ktorý sa na ňu štveral, keď hľadal čajčie vajíčka, zhodil do mora zlý duch, čo žije na skale v podobe jašterice modrej ako Modrá jaskyňa a stráži zlatý poklad, ktorý tam ukryl sám Timberio.

Nad príjemnou dedinkou sa na pozadí západnej oblohy črtal pochmúrny obrys Monte Solaro s nehostinnými skaliskami a neprístupnými útesmi.

„Chcem okamžite vyliezť na tamtú horu,“ povedal som.

Gioi sa ten nápad nepozdával. Úbočím hory vedie str-

mý chodník zo sedemstosedemdesiatich siedmich schodov, do skaly ho vysekal sám Timberio, a v polovici cesty býva v tmavej jaskyni zúrivy vlkolak, ktorý už zožral niekoľkých cristiani. Na konci schodiska leží Anacapri, ale tam žijú iba gente di montagna, samí zlí ľudia. Nechodia tam nijakí forestieri a ani ona tam nikdy nebola. Oveľa lepšie bude vystúpiť na Villa Timberio, Arco Naturale alebo Grotta di Matromania!

„Nie, nemám čas, musím hneď a zaraz vyliezť na tú horu!“

Na piazzu sme sa vrátili práve vo chvíli, keď hrdzavé zvony na starej kampanile odbíjali poludnie a oznamovali, že cestoviny sú hotové. Nechcem sa najprv aspoň naobedovať pod veľkou palmou hotela Pagano? Tre piatti, vino a volontà, prezzo una lira. Nie, nemám čas, musím hneď a zaraz vyliezť na tú horu!

„Addio, Gioia bella, bella! Addio, Rosina!“

„Addio, addio e presto ritorno!“ Ach, veru presto ritorno!

„È un pazzo inglese,“ zneli posledné slová, ktoré som počul z Gioiných červených pier, keď som sa hnaný osudom pustil po fenických schodoch na Anacapri. Na polceste som dostihol starenku, na hlave niesla kôš pomarančov. „Buongiorno, signorino.“ Zložila si kôš z hlavy a podala mi pomaranč. Na pomarančoch ležal balíček novín a listov zviazaný červenou šatkou. Bola to stará Maria Porta-Lettere, dvakrát týždenne nosila poštu na Anacapri, neskôr sa stala mojou doživotnou priateľkou a bol som pri nej, keď ako deväťdesiatpäťročná zomierala. Šmátrala medzi listami, vybrala najväčšiu obálku a poprosila ma, aby som jej povedal, či náhodou nie je pre

Nanninu la Craparu,² ktorá netrpezlivo očakáva la lettera od manžela z Ameriky. Nie, nie je. Možno táto? Nie, tá je pre signoru Desdemonu Vaccu.³

„Signora Desdemona Vacca,“ nedôverčivo zopakovala stará Maria. „Možno myslia la moglie dello Scarteluzzo,“⁴ povedala zamyslene. Ďalší list bol pre signora Ulisseho Desideria. „Zrejme myslia Capolimoneho,“⁵ húpala stará Maria, „podobný list dostal pred mesiacom.“ Na ďalšom liste stálo: Gentilissima Signorina Rosina Mazzarella. Túto dámu bolo ťažké vypátrať. Je to la Cacciavallara?⁶ La Zopparella?⁷ La Capatosta?⁸ La Femmina Antica?⁹ Rosinella Pane Ascitutto?¹⁰ „Alebo la Fesseria?“¹¹ nadhodila ďalšia žena, ktorá okolo nás práve prechádzala s košom rýb na hlave. Áno, možno je pre la Fesseriu, ak náhodou nie je pre la moglie di Pane e Cipolla.¹² No nie je tam list pre Peppinellu 'n coppa u camposanto,¹³ pre Mariucellu Caparossu¹⁴ alebo pre Giovanninu Ammazzacane?¹⁵ Všetky čakajú la lettera z Ameriky. Je mi to ľúto, ale nie. Noviny sú pre il reverendo parroco¹⁶ Don Antonio di Giuseppe a il canonico Don Na-

---

² Pastierku

³ Kravu

⁴ Hrbáčovu ženu

⁵ Citrónovú hlavu

⁶ Syrárka

⁷ Krivá

⁸ Tvrdohlavá

⁹ Prastará žena

¹⁰ Suchý chlieb

¹¹ nič pre slušné uši

¹² manželka Chleba s cibuľou

¹³ sponad cintorína

¹⁴ Mrkvu

¹⁵ Zabíjačku psov

¹⁶ farára

tale di Tommaso, to vie veľmi dobre, pretože z celej dediny si predplácajú noviny len oni dvaja. Il parroco je veľmi vzdelaný muž, to on jej vždy hovorí, pre koho sú listy určené, no dnes je v Sorrente na návšteve u arcibiskupa, preto požiadala mňa, aby som jej prečítal mená na obáľkach. Stará Maria nevedela, koľko má rokov, no vedela, že poštu nosí od svojich pätnástich, odkedy sa tej práce musela vzdať jej matka. Pravdaže, nevie čítať. Keď som jej povedal, že som v to ráno prišiel poštovým člnom zo Sorrenta a odvtedy som nič nejedol, darovala mi ďalší pomaranč, ktorý som zjedol aj so šupou, a druhá žena mi zo svojho koša podala zopár frutti di mare, po ktorých ma zachvátil hrozný smäd. Je na Anacapri hostinec? Nie, ale Annarella, la moglie del sagrestano, mi iste ponúkne vynikajúci kozí syr a pohár lahodného vína z vinice svojho strýka, kňaza dona Dionisia, un vino meraviglioso. Navyše je tam la Bella Margherita, určite som už o nej počul, jej teta sa vydala za un lord inglese. Nie, nepočul som o nej, no veľmi rád sa s ňou zoznámim.

Konečne sme prekonali všetkých sedemstosedemdesiatšedem schodov a prešli cez klenutú bránu s obrovskými železnými závesmi pripevnenými ku skale, ktoré kedysi držali padací most. Boli sme na Anacapri. Pod nami sa rozprestieral celý Neapolský záliv ohraničený ostrovmi Ischia a Procida, borovicami porasteným Posilipom, ligotavou bielou líniou Neapola, Vezuvom zahaleným ružovkastým oblakom dymu, sorrentskou rovinou pod vrchom Monte Sant'Angelo, obďaleč sa črtali stále zasnežené Apeniny. Priamo nad našimi hlavami stála malá polozrúcaná kaplnka zasadená do ostrej

skaly ani orlie hniezdo. Klenutá strecha sa preborila, ale veľké bloky muriva usporiadané do neznámeho symetrického vzorca ďalej držali rozpadávajúce sa steny.

„Roba di Timberio,“ vysvetlila stará Maria.

„Ako sa volá tá kaplnka?“ opýtal som sa dychtivo.

„San Michele.“

San Michele, San Michele! ozývalo sa v mojom srdci. Vo vinici pod kaplnkou akýsi starec kopal hlboké brázdy pre nový vinič. „Buongiorno, mastro Vincenzo!“ Vinica bola jeho, aj neďaleký domček, postavil ho vlastnými rukami, poväčšine z kameňov a tehál z roba di Timberio, ktoré ležali roztrúsené po celej záhrade. Maria Porta-Lettere mu povedala všetko, čo o mne vedela, a mastro Vincenzo ma pozval do záhrady na pohár vína. Pozrel som na domček a na kaplnku. Srdce sa mi rozbúšilo tak prudko, že som ledva vládal hovoriť.

„Musím tam okamžite vyliezť!“ povedal som Marii Porta-Lettere. No stará Maria odvetila, že bude lepšie, ak pôjdem najprv s ňou a zoženiem si niečo na jedenie, lebo inak nič nenájdem. Hlad a smäd napokon spôsobili, že som ju neochotne poslúchol. Zakýval som mastrovi Vincenzovi a povedal som mu, že sa onedlho vrátim. Prešli sme niekoľkými prázdnyimi uličkami a zastali na piazzette. „Ecco la Bella Margherita!“

La Bella Margherita postavila na stôl v záhrade fľašu červeného vína a vázu s kvetmi a oznámila, že cestoviny budú hotové o päť minút. Bola plavá ako Tizianova Flóra, mala dokonalé črty tváre a čisto grécky profil. Položila predo mňa obrovský tanier cestovín, sadla si ku mne a so zvedavým úsmevom ma pozorovala. „Vino del parroco,“ pyšne oznámila zakaždým, keď mi dolievala.

Pil som na parrocovo zdravie, na jej zdravie i na zdravie jej tmavookej sestry Belly Giulie, keď sa k nám pridala s hrstou pomarančov, ktoré pred chvíľou natrhala v záhrade. Rodičia im zomreli, ich brat Andrea bol námorník a netušili, kde sa nachádza, no ich teta žije vo vile na Capri, určite viem, že sa vydala za un lord inglese. Áno, pravdaže, no nepamätám si, ako sa volá. „Lady G...“ hrdo odvetila la Bella Margherita. Včas mi prišlo na um pripíť si na jej zdravie, no potom som už nevedel nič, len to, že obloha nado mnou je modrá ako zafír, parrocovo víno červené ako rubín a že vedľa mňa sedí la Bella Margherita so zlatými vlasmi a úsmevom na perách.

„San Michele!“ zazvonilo mi zrazu v ušiach. „San Michele!“ zopakovala ozvena hlboko v srdci.

„Addio, Bella Margherita!“

„Addio e presto ritorno!“ Ach, veru presto ritorno!

Kráčal som naspäť prázdnyimi uličkami, tak rovno, ako som vedel, za svojím cieľom. Bol práve posvätný čas siesty, celá dedinka spala. Na piazze rozpálenej od slnka nebolo ani nohy. Kostol bol zavretý, len za pootvorenými dverami obecnej školy hromový hlas kanonika dona Nataleho monotónne dunel do ospalého ticha. „Io mi ammazzo, tu ti ammazzi, egli si ammazza, noi ci ammazziamo, voi vi ammazzate, loro si ammazzano,“ zborovo a rytmicky opakovalo asi desať bosých chlapcov, usadených v kruhu na zemi pri učiteľovi.

Obďaleč stála na ulici vznešená rímska matróna. Bola to Annarella osobne, priateľsky mi kývala a pozývala ma dnu. Prečo som išiel k Belle Margherite a nie k nej? Vari neviem, že jej cacciocavallo je najlepším syrom v dedi-

ne? A každý predsa vie, že parrocovo víno sa nemôže rovnať vínu od ctihodného dona Dionisia. „Altro che il vino del parroco!“ dodala a veľavýznamne pokrčila statnými plecami. Keď som sedel pod pergolou pri fľaši vino bianco od dona Dionisia, uvedomil som si, že má asi pravdu, ale chcel som byť spravodlivý, nuž som sa rozhodol vypiť celú fľašu a až potom vyjadriť svoj úsudok. Keď mi Annarellina usmievavá dcéra Gioconda nalievala druhý pohár z novej fľaše, už som mal vo všetkom jasno. Áno, vino bianco od dona Dionisia je najlepšie! Pripomínalo tekutý slnečný svit, chutilo ako nektár bohov, a keď Gioconda plnila môj prázdny pohár, vyzerala ako mladá Hebé. „Altro che il vino del parroco! Veď som vám to vravela,“ smiala sa Annarella. „É un vino miracoloso!“ Skutočne bolo zázračné, lebo som zrazu so závratnou ľahkosťou rozprával plynule po taliansky za búrlivého smiechu matky a dcéry. Prebudili sa vo mne priateľské pocity k donovi Dionisiovi – páčilo sa mi jeho meno, chutilo mi jeho víno, napadlo mi, že by som sa s ním rád zoznámil. Nebolo nič ľahšie, v ten večer mal v kostole kázeň pre le Figlie di Maria.

„Je to veľmi vzdelaný človek,“ vyhlásila Annarella. Pozná naspamäť mená všetkých mučeníkov a svätcov, dokonca navštívil Rím a pobožkal ruku pápežovi. Bola niekedy v Ríme? Nie. A v Neapole? Nie. Raz, vo svoj svadobný deň, navštívila Capri, ale Gioconda tam ešte nikdy nebola, Capri je plné „gente malamente“. Povedal som Annarelle, že viem všetko o ich patrónovi, koľko zázrakov vykonal a aký je krásny, celý z rýdzeho striebra. Nastalo nepríjemné ticho.

„Áno, tvrdia, že ich San Costanzo je z čistého strieb-

ra,“ povedala Annarella a pohľadavo mykla širokými plecami, „ale ktohovie, chi lo sa?“ Pokiaľ ide o jeho zázraky, dajú sa spočítať na prstoch jednej ruky, zatiaľ čo Sant’Antonio, patrón Anacapri, ich už urobil vyše sto. Altro che San Costanzo! Bez váhania som sa priklonil na stranu Sant’Antonia a z celého srdca som dúfal, že jeho ďalší zázrak ma čo najskôr znova privedie do tejto očarujúcej dedinky. Lásková Annarella natoľko dôverovala Sant’Antoniovej zázračnej moci, že odo mňa rozhodne odmietla prijať peniaze.

„Pagherete un’altra volta, zaplatíte inokedy.“

„Addio Annarella, addio Gioconda!“

„Arrivederla, presto ritorno, Sant’Antonio vi benedica! La Madonna vi accompagni!“

Starý mastro Vincenzo stále usilovne pracoval vo viniči a do voňavej zeme kopal hlboké brázdy pre nový vinič. Tu a tam zdvihol kus farebného mramoru či červenej štukovej omietky a hodil ho cez múr. „Roba di Timberio,“ poznamenal. Sadol som si k svojmu novému priateľovi na zlomený stĺp z červenej žuly. Era molto duro, bol veľmi tvrdý, ťažko sa lámal, vysvetlil mastro Vincenzo. Pozrel som na sliepku, čo mi hrabala pri nohách a hľadala červy, a všimol som si akúsi mincu. Zdvihol som ju a okamžite som rozoznal vznešenú hlavu cisára Augusta, „Divus Augustus Pater“. Mastro Vincenzo povedal, že nestojí ani za jedno baiocco. Mám ju dodnes. Celú záhradu zhotovil sám, vinič a figovníky vysadil vlastnými rukami. „Ťažká robota,“ povedal mastro Vincenzo a ukázal mi veľké drsné ruky. Pozemok bol plný roba di Timberio – stĺpy, ozdobné hlavice, úlomky sôch a teste di cristiani, všetok ten odpad mu-

sel vykopať a odnieŤ, až potom mohol zasadiť vinič. Stĺpy rozbil a urobil z nich schody do záhrady, veľkú časť mramoru využil pri stavbe domu a zvyšok zhodil do priepasti. Postretlo ho veľké šťastie, keď pod domom nečakane objavil veľkú podzemnú miestnosť so stenami červenými ako tamten kus kameňa pod hruškou, pomaľovanými úplne nahými cristiani, tutti spogliati, ballando come dei pazzi, s kvetmi a strapcami hrozna v rukách. Trvalo mu niekoľko dní, kým tie maľby zoškrabal a steny omietol, ale to nebola ani zďaleka taká námaha, ako keby musel preraziť skalú a vybudovať novú nádrž na vodu, povedal s prešibaným úsmevom. No už starne, ledva sa vládze postarať o vinicu a jeho syn, ktorý žije na pevnine s dvanástimi deťmi a tromi kravami, chce, aby predal dom a presťahoval sa k nemu. Znova sa mi rozbúšilo srdce. Patrí mu aj kaplnka? Nie, tá nepatrí nikomu a ľudia hovoria, že tam straší. Aj on sám ešte ako chlapec videl, ako sa cez zábradlie nakláňa vysoký mních, a akísi námorníci, čo raz neskoro v noci stúpali hore schodmi, počuli v kaplnke vyzváňať zvony. Je to preto, objasnil mi mastro Vincenzo, že keď tu mal Timberio svoj palác, ha fatto ammazzare Gesù Cristo, dal zabiť Ježiša Krista, a odvtedy sa sem jeho zatratená duša vracia a prosí o odpustenie mníchov pochovaných pod dlažbou kaplnky. Ľudia tiež vravia, že sem prichádza v podobe veľkého čierneho hada. Mnísi boli ammazzati lúpežníkom menom Barbarossa, ktorý obkľúčil ostrov na lodiach a odviezol do otroctva všetky ženy, čo sa ukryli tamto na hrade, preto sa nazýva Castello Barbarossa. Povedal mu to pustovník padre Anselmo, vzdelaný človek a navyše jeho príbuzný, a rozprával

mu aj o Angličanoch, ktorí premenili kaplnku na pevnosť a neskôr boli zas ammazzati Francúzmi.

„Pozri!“ ukázal na kôpku nábojov pri záhradnom múre, „pozri!“ dodal a zdvihol medený gombík anglického vojaka. Francúzi, pokračoval, umiestnili neďaleko kaplnky veľké delo a spustili paľbu na dedinu Capri, ktorú ovládali Angličania. „Dobre im tak!“ zachechtal sa. „Caprijčania sú zlí ľudia.“ Francúzi potom z kaplnky spravili muničný sklad, preto sa dodnes volá La Polveriera. Teraz je to zrúcanina, no mal z nej veľký úžitok, zobral si odtiaľ väčšinu kameňov na stavbu záhradného múru.

Preliezol som cez múr a vyšiel úzkou cestičkou ku kaplnke. Dlážku do výšky človeka pokrývali kusy spadnutej klenby, steny obrastali brečtanom a zemolezom, medzi hustými kríčkami myrty a rozmarínu sa veselo hrali stovky jašteríc, sem-tam prerušili hru a, sťažka dýchajúc, upreli na mňa ligotavé oči. Z tmavého kúta nehlučne vzlietla sova a veľký had, ktorý spal na slnkom zaliatej mozaikovej dlažbe terasy, pomaly vystrel zvinuté čierne telo a s varovným sykotom na votrelca vkĺzol naspäť do kaplnky. Bol to azda duch nevlúdneho starého cisára, čo stále straší v zrúcaninách na mieste, kde kedysi stála jeho cisárska vila?

Pozrel som dolu na krásny ostrov. Ako mohol žiť na takomto mieste a byť taký krutý? uvažoval som. Ako mohol mať pri toľkom žiarivom svetle na nebi i na zemi takú temnú dušu? Ako mohol opustiť toto miesto a utiahnúť sa do ešte ťažšie prístupnej vily na východných útesoch, kde strávil posledné tri roky života a ktorá dodnes nesie jeho meno?

Žiť tu, zomrieť tu, ak vôbec smrť dokáže premôcť nekonečnú radosť z takeého života! Aký odvážny sen mi pred chvíľou rozbúšil srdce, keď mi mastro Vincenzo hovoril, že starne, opúšťajú ho sily a jeho syn chce, aby dom predal? Aké bláznivé myšlienky skrsli v mojej nepokojnej mysli, keď povedal, že kaplnka nikomu nepatrí? Prečo nie mne? Prečo by som nemohol kúpiť dom mastra Vincenza, spojiť ho s kaplnkou popínavým viničom, cyprusovými alejami a stĺpmi podopierajúcimi biele lodžie ozdobené mramorovými sochami bohov, bronzovými podobizňami cisárov a... Zavrel som oči, aby tá nádherná vidina nezmizla, a skutočnosť sa postupne rozplynula v šere ríše snov.

Stála pri mne vysoká postava v prepychovom plášti.

„Všetko bude tvoje,“ prehovoril muž melodickým hlasom a širokým pohybom ruky ukázal na horizont. „Kaplnka, záhrada, dom, ba aj vrch s hradom, to všetko bude tvoje, ak si ochotný zaplatiť!“

„Kto si, fantóm z iného sveta?“

„Som nesmrteľný duch tohto miesta. Čas pre mňa nič neznamená. Pred dvetisíc rokmi som stál tu, kde teraz stojíme spolu, po boku iného muža, ktorého sem priviedol jeho osud tak ako teba tvoj. Nežiadal o šťastie ako ty, chcel iba zabudnutie a pokoj, a veril, že ich nájde na tomto osamelom ostrove. Povedal som mu, akú cenu musí zaplatiť: jeho bezúhonné meno naveky poškrvni hanba.“

Pristal na moju ponuku. Jedenásť rokov tu žil obklopený niekoľkými vernými priateľmi, čestnými a zásadovými mužmi. Dvakrát sa chystal vrátiť do paláca na Palatínskom vrchu. Dvakrát stratil odvalu, v Ríme sa

už nikdy neukázal. Zomrel cestou domov vo vile svojho priateľa Luculla na tamtom myse. Jeho posledným želaním bolo, aby ho na nosidlách zniesli k člnu a odviezli na jeho domovský ostrov.“

„Akú cenu žiadaš odo mňa?“

„Aby si sa zriekol túžby získať si meno vo svojej profesii a obetoval tak svoju budúcnosť.“

„Čo teda zo mňa bude?“

„Človek, ktorý nenaplnil svoj potenciál. Stratený prípad.“

„Berieš mi všetko, pre čo sa oplatí žiť.“

„Mýliš sa. Dávam ti všetko, pre čo sa oplatí žiť.“

„Nechaj mi aspoň súciti. Ak sa mám stať lekárom, nemôžem žiť bez súcitu.“

„Áno, súciti ti nechám, hoci oveľa lepšie by sa ti dарило bez neho.“

„Žiadaš odo mňa ešte niečo?“

„Pred smrťou mi zaplatíš ešte jednu veľmi vysokú cenu. No kým nastane ten čas, budeš z tohto miesta dlhé roky pozorovať, ako po šťastných bezoblačných dňoch zapadá slnko a na oblohu stúpa mesiac, aby osvetlil hviezdnaté noci plné snov.“

„Zomriem tu?“

„Varujem ťa, na tú otázku nehľadaj odpoveď. Človek by neuniesol život, keby poznal hodinu svojej smrti.“

Položil mi ruku na plece. Pocítil som, ako mi telom prebehlo slabé chvenie. „Stretneme sa tu opäť zajtra po západe slnka. Dovtedy môžeš premýšľať.“

„Nemá zmysel dumať, prázdniny sa mi končia, ešte dnes večer sa musím vrátiť ku každodennej drine ďaleko od tejto krásnej krajiny. Okrem toho premýšľanie mi

nikdy veľmi nešlo. Prijímam tvoju ponuku, zaplatím, čo žiadaš, nech je to čokoľvek. No ako si kúpim tento dom? Mám prázdne ruky.“

„Ruky máš prázdne, ale silné, myseľ nepokojnú, ale čistú. Máš pevnú vôľu, uspeješ.“

„Ako si postavím dom, keď neviem nič o architektúre?“

„Pomôžem ti. V akom štýle ho chceš? Čo tak gotika? Mám ju rád, páči sa mi jej tlmené svetlo a strašidelná tajomnosť.“

„Vymyslím si vlastný štýl, aký ani ty nebudeš vedieť pomenovať. Žiadne stredoveké šero! Chcem dom otvorený slnku, vetru a šumu mora ako grécky chrám, svetlo, svetlo, všade svetlo!“

„Chráň sa svetla! Vyvaruj sa ho! Priveľa svetla škodí očiam smrteľníkov.“

„Chcem stĺpy zo vzácneho mramoru, ktoré budú podopierať lodžie a arkády, záhradu posiatu krásnymi úlomkami z dávnych čias, kaplnku pretvorenú na tichú knižnicu s kláštorňými stoličkami popri stenách a so zvonmi, čo každý šťastný deň lúbezným hlasom vyzváňajú Anjel Pána.“

„Nemám rád zvony.“

„Tu, kde stojíme a kde sa nádherný ostrov pod nami vynára z mora ako sfinga, chcem žulovú sfingu z krajiny faraónov. Ale kde ju nájdem?“

„Si na mieste, kde kedysi stála jedna z Tiberiových víl. Pod vinicou, kaplnkou i domom ležia v zemi vzácne poklady z dávnej minulosti. Starý cisár kráčal po farebnom mramore, ktorý ten starý vidiečan pred tvojimi očami vyhadzoval cez záhradný múr, zničená freska

zobrazujúca tancujúcich faunov a kvetmi ovenčené bakchantky kedysi zdobila steny jeho paláca. Pozri,“ ukázal na priezračné hlboké more stovky metrov pod nami, „nečítal si vari v škole v Tacitovi, že keď sa na ostrov doniesla správa o cisárovej smrti, jeho paláce zhodili do mora?“

Chcel som skočiť z toho strmého útesu do mora a pod vodou hľadať svoje stĺpy. „Nemusíš sa tak ponáhľať,“ zasmial sa, „dvetisíc rokov ich obrastajú koraly a morské vlny ich pochovávajú čoraz hlbšie do piesku. Počkajú na teba, kým nadíde tvoja chvíľa.“

„A čo sfinga? Kde ju nájdem?“

„Na opustenej pláni ďaleko od dnešného života stála kedysi honosná vila iného cisára, ktorý si priviezol sfingu od brehov Nílu a ozdobil si ňou záhradu. Z jeho paláca ostala len kopa kamenia, no sfinga stále leží hlboko v útrobách zeme. Hľadaj a nájdeš ju. Priniesť ju sem ťa bude takmer stáť život, ale podarí sa ti to.“

„Zdá sa, že poznáš minulosť aj budúcnosť.“

„Minulosť a budúcnosť sa pre mňa nelíšia. Viem všetko.“

„Nezávidím ti tvoje poznanie.“

„Tvoje slová sú staršie ako ty sám. Odkiaľ sa v tebe berú?“

„Z toho, čo som sa dnes naučil na tomto ostrove. Zistil som, že títo priateľskí ľudia, ktorí nevedia písať ani čítať, sú oveľa šťastnejší ako ja, čo si od útleho detstva namáham oči, aby som získal vedomosti. A podľa toho, čo hovoríš, vidím, že aj ty. Si veľmi vzdelaný, Tacita poznáš naspamäť.“

„Som filozof.“